Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Прарэктар па вучэбнай рабоце
________________ С.М. Ходзін
_______________2017 г.

Рэгістрацыйны № УД-______/вуч.

Дыскусійныя пытанні беларускага мовазнаўства

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для магістраў спецыяльнасці

1–21 80 11 «Мовазнаўства»

2017 г.

Вучэбная праграма УВА складзена на аснове ОСВО 1-21 8011 – 2012 і вучэбных планаў па спецыяльнасці «Мовазнаўства» Д 21-249/уч. і Д 21з-276/уч., зацверджаных 26.05.2017 г.

СКЛАДАЛЬНІК:
Т.Р. Рамза, прафесар кафедры сучаснай беларускай мовы
філалагічнага факультэта БДУ, доктар філалагічных навук, дацэнт

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай __________сучаснай беларускай мовы _________________
(пратакол № 8 ад 12.04.2017 г.)

Навукова-метадычным саветам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
(пратакол № 4 ад 11.05. 2017 г.)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Дысцыпліна на выбар уваходзіць у цыкл дысцыплін спецыяльнай падрыхтоўкі і звязаны з такімі лінгвістычнымі дысцыплінамі, як: «Гісторыя беларускай літаратурнай мовы», «Уводзіны ў агульнае мовазнаўства», «Гістарычная граматыка беларускай мовы», «Беларуская дыялекталогія», «Сучасная руская мова».

Мэта дысцыпліны «Дыскусійныя пытанні беларускага мовазнаўства» – падрыхтоўка высокакваліфікаваных спецыялістаў па беларускай мове для навукова-даследчых устаноў Рэспублікі Беларусь, фарміраванне прафесійнай лінгвістычнай кампетэнцыі будучых магістраў-філолагаў.

Задачы дысцыпліны:
- авалоданне лінгвістычнай тэорыяй па мове і маўленні;
- усведамленне дынамікі маўленчых працэсаў беларускай літаратурнай мовы;
- павышэнне культуры маўлення;
- набыццё устойлівых навыкаў самастойнага аналізу лінгвістычных фактаў;
- фарміраванне і ўдасканаленне ўменняў камунікавання па-беларуску, навыкаў карыстання вусным, у тым ліку і спантанным, маўленнем у сферы працоўнай і прафесійнай дзейнасці, а таксама ў розных камунікацыйных сітуацыях;
- садзейнічанне падрыхтоўцы высокаадукаваных, творчых і крытычна думаючых спецыялістаў, здольных вырашаць складаныя моўна-сацыяльныя праблемы бытавання беларускай мовы ва ўмовах дзяржаўнага білінгвізму.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны магістр павінен:

ведаць:
- змест асноўных лінгвістычных паняццяў;
- асноўныя навуковыя падыходы і аргументацыю вучоных па спрэчных пытаннях сучаснай беларускай мовы;
- працы вядомых беларускіх лінгвістаў, дзе закраналіся ці асвятляліся праблемныя моманты у беларусістыцы;
- тыпалогію нормаў кадыфікаванай беларускай мовы і нормы (узус) штодзённага гутарковага маўлення;
- асаблівасці моўнай сітуацыі, у якой фарміравалася новая беларуская лірaратурная мова;
- правільна ацэньваць ролю іншамоўнага ўплыву на фарміраванне сучасных літаратурных нормаў.

умець:
- карыстацца лінгвістычнай тэрміналогіяй: дыферэнцыраваць асноўныя моўныя адзінкі;
- характарызаваць моўныя адзінкі з пункту погляду іх семантыкі, структуры і функцыі;
- самастойна працаваць з навукова-даведачнай і метадычнай літаратурай па мовазнаўстве;

валодаць:

- нормамі вуснага і пісьмовага маўлення сучаснай беларускай літаратурнай мовы;
- уменнямі аналізаваць фактычны матэрыял;
- уменнямі вызначаць тыпы моўна-маўленчых адзінак;
- уменнямі генераваць звязныя тэксты рознай стыляў і жанраў у адпаведнасці з нормамі СБЛМ.

Патрабаванні да акадэмічнай кампетэнцыі магістра.

Магістр павінен мець:

АК-1. Здольнасць да самастойнай навукова-даследчай дзейнасці (аналіз, супастаўленне, сістэматызацыя, абстрагаванне, мадэляванне, праверка дакладнасці дадзеных, прыняцце рашэння і інш.), гатоўнасць генераваць м выкарыстоўваць новыя ідэі.

АК-2. Метадалагічныя веды і даследчыя уменні, якія забяспечваюць рашэнне задач навукова-даследчай, навукова-педагагічнай, упраўленчай і інавацыйнай дзейнасці.

АК-3. Здольнасць да пастаяннай самаадукацыі.

Патрабаванні да сацыяльна-асобасных кампетэнцый магістра

Магістр павінен быць здольны:

СЛК-1. Удасканальваць і развіваць свой інтэлектуальны і агульнакультурны ўзровень, дабівацца маральнага і фізічнага ўдасканалення сваёй асобы.

СЛК-2. Карыстацца адной з дзяржаўных моў Рэспублікі Беларусь і іншай замежнай мовай як сродкам дзелавога камунікавання.

СЛК-3. Фарміраваць і аргументаваць уласныя меркаванні і прафесіянальную пазіцыю.

СЛК-4. Аналізаваць і прымаць рашэнні па сацыяльных, этычных, навуковых і тэхнічных праблемах, якія ўзнікаюць у прафесійнай дзейнасці.

СЛК-5. Выкарыстоўваць у практычнай дзейнасці асновы працоўнага заканадаўства і прававых нормаў.

СЛК-6. Лагічна, аргументавана і ясна будаваць вуснае і пісьмовае маўленне, выкарыстоўваць навыкі публічнага маўлення, вядзення дыскусіі і палемікі.

СЛК-7. Працаваць у камандзе, кіраваць і падпарадкоўвацца.

СЛК-8. Паважліва і беражліва ставіцца да гістарычнай спадчыны і культурных традыцый, талерантна ўспрымаць сацыяльныя і культурныя адрозненні.

СЛК-9. Праяўляць ініцыятыву і крэатыўнасць, у тым ліку і ў нестандартных сітуацыях.

СЛК-10. Аказваць асабістым прыкладам пазітыўнае ўздзеянне на акружэнне і ўдзельнікаў прафесійнай дзейнасці з пункту погляду захавання правілаў здаровага ладу жыцця, актыўнай творчай жыццёвай пазіцыі.

СЛК-11. Адаптавацца да новых сітуацый сацыяльна-прафесійнай дзейнасці, рэалізоўваць назапашаны досвед, свае магчымасці.

Патрабаванні да прафесійных кампетэнцый магістра

Магістр павінен быць здольны:

Навукова-педагагічная і вучэбна-метадычная дзейнасць

ПК-1. Праводзіць вучэбныя заняткі ва ўстановах сярэдне спецыяльнай і вышэйшай адукацыі.

ПК-2. Распрацоўваць і выкарыстоўваць сучаснае вучэбна-метадычнае забеспячэнне.

ПК-3. Асвойваць і ўкараняць у вучэбны працэс інавацыйныя адукацыйныя тэхналогіі.

ПК-4. Кіраваць навукова-даследчац працай навучэнцаў.

ПК-5. Планаваць і арганізоўваць выхаваўчую працу з навучэнцамі.

ПК-6. Ажыццяўляць маніторынг адукацыйнага працэсу, дыягностыку вучэбных і выхаваўчых вынікаў.

Навукова-даследчая дзейнасць

ПК-7. Кваліфікавана праводзіць навуковыя даследаванні ў галіне філалогіі.

ПК-8. Распрацоўваць практычныя рэкамендацыі па ўкараненні навуковых даследаванняў, планаванні і правядзенні эксперыментальных даследаванняў, навукова-тэхнічную дакументацыю.

ПК-9. Ужываць сучасную метадалогію літаратуразнаўчых даследаванняў.

ПК-10. Распрацоўваць прапановы па павышэнні эфектыўнасці плануемых даследаванняў.

Арганізацыйна-ўпраўленчая дзейнасць

ПК-11. Прымаць аптымальныя ўпраўленчыя рашэнні.

ПК-12. Асвойваць і рэалізоўваць упраўленчыя інавацыі ў прафесійнай дзейнасці.

Інавацыйная дзейнасць

ПК-13. Распрацоўваць планы і праграмы арганізацыі інавацыйнай дзейнасці, навукова абгрунтоўваць інавацыйныя праекты ў прафесійнай дзейнасці.

ПК-14. Праводзіць даследаванні, заснаваныя на інавацыйных тэхналогіях і метадыках (навукова-даследчая дзейнасць).

ПК-15. Выкарыстоўваць дасягненні навукі і перадавыя тэхналогіі ў адукацыйнай і навукова-даследчай сферах.

Агульная колькасць гадзін на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны для магістрантаў (2-і семестр) спецыяльнасці «Мовазнаўства» (1 – 21 80 11) складае 170 гадзін.

Форма атрымання вышэйшай адукацыі – дзённая.

Колькасць аўдыторных гадзін складае **50 гадзін**.

Размеркаванне аўдыторных гадзін па відах заняткаў:

лекцыйных – 16 гадзін,

практычных – 20 гадзін

КСР – 14 гадзін

Форма бягучай атэстацыі па вучэбнай дысцыпліне – экзамен (2-і сем.).

Агульная колькасць гадзін на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны для магістрантаў (2-і семестр) спецыяльнасці «Мовазнаўства» (1 – 21 80 11) складае 170 гадзін.

Форма атрымання вышэйшай адукацыі – завочная.

Колькасць аўдыторных складае **50 гадзін**.

Размеркаванне аўдыторных гадзін па відах заняткаў:

лекцыйных – 20 гадзін,

практычных – 12 гадзін

КСР – 18 гадзін

Форма бягучай атэстацыі па вучэбнай дысцыпліне – экзамен (2-і сем.).

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ
«ДЫСКУСІЙНЫЯ ПЫТАННІ БЕЛАРУСКАГА МОВАЗНАЎСТВА»

1. Беларуская мова ў XXI ст.: актуальныя праблемы.

1.1. Асноўныя кірункі развіцця беларускага мовазнаўства. Моўная сітуацыя. Зрухі ў сістэме беларускай мовы. Норма і узус.

1.2. Успадкаваныя моўныя праблемы з XX ст.: правапіс, варыянтнасць, пытанні словаўжывання, праблемы словазмянення.

2. Праблемы сучаснага беларускага правапісу.

2.1. Граматыка і правапіс. Новая рэдакцыя Правілаў беларускай арфаграфіі і пунктуацыі (2008).

2.2. Слоўнікі, выдадзеныя паводле новай рэдакцыі: праблемныя моманты. Арфаграфічны слоўнік беларускай мовы (2010). Вялікі слоўнік беларускай мовы (2012) Ф.А. Піскунова. Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы (2016). Арфаэпічны слоўнік беларускай мовы (2017).

3. Беларуская мова як замежная і «новыя» носьбіты мовы.

3.1. Беларуская мова як замежная: дасягненні, недахопы, праблемы выкладання. Вывучэнне беларускай мовы замежнікамі ў Беларусі і замежжы.

3.2. Гарадскія носьбіты беларускай мовы: феномен узнікнення, моўная арыентацыя, захады па папулярызацыі беларускай мовы. Стаўленне ў беларускім грамадстве да «новых» носьбітаў мовы і іх маўлення.

3.3. Пытанне двухстандартнасці беларускай мовы. Канцэпцыя І.П. Клімава і сумежныя падыходы. «Кампрамісныя» дапаможнікі па вывучэнні беларускай мовы, іх спецыфіка. Змена тэндэнцый.

4. Цяжкія пытанні граматыкі.

4.1. Назоўнік. Род назоўнікаў-запазычанняў кшталту *пенальці*, *хіндзі* і інш. у слоўніках і вучэбных дапаможніках. Агульны род: тэндэнцыя да пашырэння. Праблемы скланення. Родны склон. Канчаткі назоўнікаў мужчынскага роду на *-а/-я.* Скланенне прозвішчаў на *-а/-я.*

4.2. Дзеяслоў. Тыпалогія спрагальных формаў. Варыянтнасць канчаткаў. Даўномінулы час.

4.3. Словы катэгорыі стану і прыслоўі як часціны мовы. Пытанні тэрміналогіі.

4.4. Займеннікі і лічэбнікі. Складаныя праблемы спалучальнасці і ўжывання, кшталту *абое студэнтаў / студэнты, паўгода / паўгады* і пад.

5. Спрэчныя пытанні сінтаксісу.

5.1. Сінтаксіс кніжнай мовы і сінтаксіс гутарковага маўлення. Сінтаксічныя варыянты і літаратурная норма. Норма і узус. Сінтаксічная сінаніміка. Крытэрыі размежавання варыянтнасці. Беспрыназоўнікавыя і прыназоўнікавыя варыянты тыпу *эсэмэска ад сябра / эсэмэска сябра* і інш. Прыназоўнікавыя варыянты кшталту *водгук на… / водзыў аб…* і інш. Перакладныя канструкцыі як *па шчупаковаму загаду / па шчупаковым загадзе / па шчупачынаму загаду / па шчупаковай волі / на шчупакова казанне* і інш.

5.2. Вызначэнне галоўных членаў сказа. Сувязь паміж галоўнымі членамі сказа. Тыпы сувязі: прэдыкатыўная, каардынацыя, дапасаванне, суразмяшчэнне, прыцягненне. Фармальна выражаная і фармальна не выражаная прэдыкатыўная сувязь.

5.3. Вызначэнне немарфалагізаваных членаў сказа. Праблема тэрмінаўжывання (*акалічнаснае азначэнне, азначальнае дапаўненне, дапаўненне з акалічнасным адценнем* і пад.).

5.4. Размежаванне аднасастаўных і двухсастаўных сказаў: падыходы і аргументацыя. Сказы з няпэўна-колькаснымі спалучэннямі тыпу *Азёраў на Беларусі шмат* і *Праблем тут хоць адбаўляй*.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА

ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
«ДЫСКУСІЙНЫЯ ПЫТАННІ БЕЛАРУСКАГА МОВАЗНАЎСТВА»
для спецыяльнасці 1–21 80 11 «Мовазнаўства» (дзённая форма навучання)

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Колькасць гадзін КСР	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя Заняткі	Семінарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Іншае		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Дыскусійныя пытанні беларускага мовазнаўства	**16**	**20**				**14**	
1. 1.1. 1.2.	**Беларуская мова ў XXI ст.: актуальныя праблемы.** Асноўныя кірункі развіцця беларускага мовазнаўства. Норма і узус Успадкаваныя моўныя праблемы з XX ст.: правапіс, варыянтнасць, пытанні словаўжывання, праблемы словазмянення.	**2**					**2** 2	 Вуснае апытанне
2. 2.1. 2.2.	**Праблемы сучаснага беларускага правапісу.** Граматыка і правапіс. Новая рэдакцыя Правілаў беларускай арфаграфіі і пунктуацыі (2008). Слоўнікі, выдадзеныя паводле новай рэдакцыі: праблемныя моманты.	**2**	**2** 2				**2** 2	 Пісьмовы тэст

3.	**Беларуская мова як замежная і «новыя» носьбіты мовы.**	**6**	**2**				**2**	
3.1.	Беларуская мова як замежная: дасягненні і праблемы выкладання.	2						
3.2.	Гарадскія носьбіты беларускай мовы: феномен узнікнення, моўная арыентацыя, захады па папулярызацыі беларускай мовы.	2						
3.3.	Пытанне двухстандартнасці беларускай мовы.	2	2					Вуснае паведамленне
3.4.	«Кампрамісныя» дапаможнікі па вывучэнні беларускай мовы, іх спецыфіка.						2	Рэфераты
4.	**Цяжкія пытанні граматыкі.**	**2**	**8**				**4**	
4.1.	Назоўнік. Праблемы скланення. Агульны род. Канчаткі назоўнікаў мужчынскага роду на *-а/-я.*		2					Пісьмовая работа
4.2.	Дзеяслоў. Тыпалогія спрагальных формаў. Варыянтнасць канчаткаў. Даўномінулы час.		2				2	Кантрольны тэст
4.3.	Словы катэгорыі стану і прыслоўі як часціны мовы. Пытанні тэрміналогіі.		2					
4.4.	Займеннікі і лічэбнікі. Складаныя праблемы спалучальнасці і ўжывання.		2				2	Вуснае апытанне
5.	**Спрэчныя пытанні сінтаксісу.**	**4**	**8**				**4**	
5.1.	Сінтаксіс кніжнай мовы і сінтаксіс гутарковага маўлення.	2						
5.2.	Сінтаксічныя варыянты і літаратурная норма. Норма і узус. Крытэрыі размежавання варыянтнасці.	2						
5.3.	Сінтаксічная сінаніміка. Перакладныя канструкцыі.		2				2	Камп’ютарны тэст
5.4.	Вызначэнне галоўных членаў сказа. Сувязь паміж галоўнымі членамі сказа.		2					
5.5.	Вызначэнне немарфалагізаваных членаў сказа. Праблема тэрмінаўжывання.		2				2	Вуснае апытанне
5.6	Размежаванне аднасастаўных і двухсастаўных сказаў: падыходы і аргументацыя.		2					Пісьмовая работа

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА

ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
«ДЫСКУСІЙНЫЯ ПЫТАННІ БЕЛАРУСКАГА МОВАЗНАЎСТВА»
для спецыяльнасці 1–21 80 11 «Мовазнаўства» (завочная форма навучання)

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Колькасць гадзін КСР	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя Заняткі	Семінарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Іншае		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Дыскусійныя пытанні беларускага мовазнаўства	**20**	**12**				**18**	
1.	**Беларуская мова ў XXI ст.: актуальныя праблемы.**	**4**					**2**	
1.1.	Асноўныя кірункі развіцця беларускага мовазнаўства. Норма і узус	2						
1.2.	Успадкаваныя моўныя праблемы з XX ст.: правапіс, варыянтнасць, пытанні словаўжывання, праблемы словазмянення.	2					2	Вуснае апытанне
2.	**Праблемы сучаснага беларускага правапісу.**	**4**	**2**				**2**	
2.1.	Граматыка і правапіс. Новая рэдакцыя Правілаў беларускай арфаграфіі і пунктуацыі (2008).	2	2					
2.2.	Слоўнікі, выдадзеныя паводле новай рэдакцыі: праблемныя моманты.	2					2	Кантрольны тэст

3.	**Беларуская мова як замежная і «новыя» носьбіты мовы.**	**6**	**2**				**2**	
3.1.	Беларуская мова як замежная: дасягненні і праблемы выкладання.	2						
3.2.	Гарадскія носьбіты беларускай мовы: феномен узнікнення, моўная арыентацыя, захады па папулярызацыі беларускай мовы.	2						
3.3.	Пытанне двухстандартнасці беларускай мовы.	2	2					Вусныя паведамленні
3.4.	«Кампрамісныя» дапаможнікі па вывучэнні беларускай мовы, іх спецыфіка.						2	
4.	**Цяжкія пытанні граматыкі.**	**2**	**4**				**6**	
4.1.	Назоўнік. Праблемы скланення. Агульны род. Канчаткі назоўнікаў мужчынскага роду на *-а/-я.*						2	Пісьмовая работа
4.2.	Дзеяслоў. Тыпалогія спрагальных формаў. Варыянтнасць канчаткаў. Даўномінулы час.		2					Вуснае апытанне
4.3.	Словы катэгорыі стану і прыслоўі як часціны мовы. Пытанні тэрміналогіі.						2	
4.4.	Займеннікі і лічэбнікі. Складаныя праблемы спалучальнасці і ўжывання.		2				2	Кантрольны тэст
5.	**Спрэчныя пытанні сінтаксісу.**	**4**	**4**				**6**	
5.1.	Сінтаксіс кніжнай мовы і сінтаксіс гутарковага маўлення.	2						
5.2.	Сінтаксічныя варыянты і літаратурная норма. Норма і узус. Крытэрыі размежавання варыянтнасці.	2						Пісьмовая работа
5.3.	Сінтаксічная сінаніміка. Перакладныя канструкцыі.		2				2	Камп’ютарны тэст
5.4.	Вызначэнне галоўных членаў сказа. Сувязь паміж галоўнымі членамі сказа.						2	
5.5.	Вызначэнне немарфалагізаваных членаў сказа. Праблема тэрмінаўжывання.						2	Вуснае апытанне
5.6	Размежаванне аднасастаўных і двухсастаўных сказаў: падыходы і аргументацыя.		2					

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Асноўная літаратура

1. Беларуская мова і мовазнаўства на рубяжы ІІІ тысячагоддзя : матэрыялы навук. канф., прысвеч. 70-годдзю Ін-та мовазнаўства імя Я. Коласа НАН Беларусі, 2–3 лістап. 1999 г. / навук. рэд. А.А. Лукашанец. – Мінск : Права і эканоміка, 2000. – 253 с.
2. Беларуская мова : цяжкія пытанні фанетыкі, арфаграфіі, граматыкі / А.І. Падлужны і інш.; пад рэд. А.І. Падлужнага. – Мінск : Нар. асвета, 1987. – 141 с. – (Бібліятэка настаўніка беларускай мовы і літаратуры).
3. Беларуская мова: энцыклапедыя / пад рэд. А.Я. Міхневіча. – Мінск: БелЭн імя Петруся Броўкі, 1994. – 654 с.
4. Беларуская мова ў XXI стагоддзі: асноўныя тэндэнцыі развіцця : зб. матэрыялаў Міжнар. навук. канф., Мінск, 28–29 кастр. 2015 г. : (да 80-годдзя акад. А.І. Падлужнага). – Мінск: Права і эканоміка, 2015. – 378 с.
5. Жосткіна, Г.В. Цяжкія пытанні правапісу беларускай мовы : вучэбна-метадычны дапаможнік па арфаграфіі / Г.В. Жосткіна. – Гомель : УА "БелДУТ", 2006. – 155 с.
6. Жураўскі, А.І. Выбраныя працы / А. І. Жураўскі; уклад.: Н.В. Паляшчук, А.Ф. Мяснікоў; НАН Беларусі, Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры. – Мінск : Белар. навука, 2014. – 490 с.
7. Клімаў, І.П. Да асэнсавання нарматыўнага плюралізму ў беларускай літаратурнай мове. W: Беларуская арфаграфія: здабыткі і перспектывы : матэр. рэсп. навук.-практ. канф., прысвеч. 90-годдзю БДУ. – Мінск: РІВШ, 2012. – С. 18–27.
8. Міхневіч, А.Я. Выбраныя працы / Арнольд Міхневіч; уступ. артыкул В.К. Шчэрбіна]. – Мінск : Права і эканоміка, 2006. – 229 с. – (Серыя "Мovaведы Беларусі"). – (Acta Albaruthenica).
9. Падлужны, А.І. Мова і грамадства : зб. арт. / НАН Беларусі, Ін-т мовазнаўства імя Я.Коласа, Аддз. навук. інфарм. па гуманітар. навуках. – Мінск : Міжнар. фонд "Бел. кнігазбор", 1997. – 83 с.
10. Сучасныя праблемы беларускага мовазнаўства : матэрыялы навук. канф., прысвечанай 75-годдзю Ін-та мовазнаўства імя Я. Коласа НАН Беларусі, 2 ліст. 2004 г. / [нав. рэд. А.А. Лукашанец]. – Мінск : Права і эканоміка, 2005. – 160 с.
11. Цыхун, Г.А. Выбраныя працы: беларусістыка, славістыка, арэальная лінгвістыка / Генадзь Цыхун; [склад., уступ. артыкул М. В. Супрунчука]; БДУ, Філалагічны факультэт, Ін-т мовы і літаратуры імя Я. Коласа і Я. Купалы НАН Беларусі, Беларускі камітэт славістаў. – Мінск : РІВШ, 2012. – 370 с. – (Серыя "Мовaведы Беларусі"). – (Acta Alba Ruthenica).

Дадатковая літаратура

12. Граматычны лад беларускай мовы. Шляхі гістарычнага развіцця і сучасныя тэндэнцыі : матэрыялы Міжнар. навук. канф., 29–30 кастр. 2007 г. / [нав. рэд. А. А. Лукашанец]. – Мінск : Права і эканоміка, 2007. – 391 с.
13. Каўрус, А.А. Да свайго слова. Пытанні культуры мовы / А.А. Каўрус; пад агул. рэд. У.І. Куліковіча. – Мінск : РІВШ, 2011. – 344 с.
14. Міхневіч, А.Я. Слоўка за слоўкам : алфавітны даведнік па культуры беларускай мовы для ўсіх / А.Я. Міхневіч, Л.П. Кунцэвіч, Ю.В. Назаранка. – Мінск : Выд. цэнтр БДУ, 2006. – 165 с.
15. Рамза, Т.Р. Беларускае гутарковае маўленне ў славянскім кантэксце / Т.Р. Рамза. – Мінск : Выд. цэнтр БДУ, 2014. – 256 с.
16. Сучасны стан і дынаміка норм беларускай літаратурнай мовы : матэрыялы міжнар. навук. канф., 24–25 кастр. 2006 г., г. Мінск / [нав. рэд. А.А. Лукашанец]. – Мінск : Права і эканоміка, 2006. – 260с.
17. Najnowsze dzieje języków słowiańskich : Беларуская мова / пад рэд. А.А. Лукашанца [і інш.]. – Opole : Uniw. Opolski – In-t Filologii Polskiej, 1998. – 293 с.

ТЭМАТЫКА КІРУЕМАЙ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ
для магістраў спецыяльнасці 1–21 80 11 «Мовазнаўства»
(дзённая форма навучання)

Тэма 1 «Успадкаваныя моўныя праблемы з XX ст.: правапіс, варыянтнасць, пытанні словаўжывання, праблемы словазмянення» (форма кантролю ведаў: *вуснае апытанне*).

Тэма 2 «Слоўнікі, выдадзеныя паводле новай рэдакцыі: праблемныя моманты. Арфаграфічны слоўнік беларускай мовы (2010). Вялікі слоўнік беларускай мовы (2012) Ф.А. Піскунова. Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы (2016). Арфаэпічны слоўнік беларускай мовы (2017)» (форма кантролю ведаў: *пісьмовы тэст*).

Тэма 3 «Пытанне двухстандартнасці беларускай мовы. “Кампрамісныя” дапаможнікі па вывучэнні беларускай мовы, іх спецыфіка» (форма кантролю ведаў: *вуснае паведамленне*).

Тэма 4 «Тыпалогія спрагальных формаў дзеяслова. Варыянтнасць канчаткаў» (форма кантролю ведаў: *кантрольны тэст*).

Тэма 5 «Складаныя праблемы спалучальнасці і ўжывання займеннікаў і лічэбнікаў, кшталту *абое студэнтаў / абое студэнты, паўгода / паўгады* і пад.» (форма кантролю ведаў: *пісьмовая работа*).

Тэма 6 «Сінтаксічныя варыянты і літаратурная норма. Крытэрыі размежавання варыянтнасці. Беспрыназоўнікавыя і прыназоўнікавыя варыянты тыпу *эсэмэска ад сябра / эсэмэска сябра* і інш. Прыназоўнікавыя варыянты кшталту *водгук на… / водзыў аб…* і інш. Перакладныя канструкцыі як *па шчупаковаму загаду / па шчупаковым загадзе / па шчупачынаму загаду / па шчупаковай волі / на шчупакова казанне* і інш. Сінтаксічная сінаніміка» (форма кантролю ведаў: *камп’ютарны тэст*).

Тэма 7 «Вызначэнне немарфалагізаваных членаў сказа. Праблема тэрмінаўжывання (*акалічнаснае азначэнне, азначальнае дапаўненне, дапаўненне з акалічнасным адценнем* і пад.)» (форма кантролю ведаў: *вуснае апытанне*).

ТЭМАТЫКА КІРУЕМАЙ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ
для магістраў спецыяльнасці 1–21 80 11 «Мовазнаўства»
(завочная форма навучання)

Тэма 1 «Успадкаваныя моўныя праблемы з XX ст.: правапіс, варыянтнасць, пытанні словаўжывання, праблемы словазмянення» (форма кантролю ведаў: *вуснае апытанне*).

Тэма 2 «Слоўнікі, выдадзеныя паводле новай рэдакцыі: праблемныя моманты. Арфаграфічны слоўнік беларускай мовы (2010). Вялікі слоўнік беларускай мовы (2012) Ф.А. Піскунова. Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы (2016). Арфаэпічны слоўнік беларускай мовы (2017)» (форма кантролю ведаў: *пісьмовы тэст*).

Тэма 3 «Пытанне двухстандартнасці беларускай мовы. “Кампрамісныя” дапаможнікі па вывучэнні беларускай мовы, іх спецыфіка» (форма кантролю ведаў: *вуснае паведамленне*).

Тэма 4 «Род назоўнікаў-запазычанняў кшталту *пенальці, хіндзі* і інш. у слоўніках і вучэбных дапаможніках. Праблемы скланення прозвішчаў на *-а/-я.*» (форма кантролю ведаў: *пісьмовая работа*).

Тэма 5 «Тыпалогія спрагальных формаў дзеяслова. Варыянтнасць канчаткаў» (форма кантролю ведаў: *вуснае апытанне*).

Тэма 6 «Складаныя праблемы спалучальнасці і ўжывання займеннікаў і лічэбнікаў, кшталту *абое студэнтаў / абое студэнты, паўгода / паўгады* і пад.» (форма кантролю ведаў: *кантрольны тэст*).

Тэма 7 «Сінтаксічныя варыянты і літаратурная норма. Крытэрыі размежавання варыянтнасці. Беспрыназоўнікавыя і прыназоўнікавыя варыянты тыпу *эсэмэска ад сябра / эсэмэска сябра* і інш. Прыназоўнікавыя варыянты кшталту *водгук на… / водзыў аб…* і інш. Перакладныя канструкцыі як *па шчупаковаму загаду / па шчупаковым загадзе / па шчупачынаму загаду / па шчупаковай волі / на шчупакова казанне* і інш. Сінтаксічная сінаніміка» (форма кантролю ведаў: *пісьмовая работа*).

Тэма 8 «Вызначэнне галоўных членаў сказа. Сувязь паміж галоўнымі членамі сказа. Тыпы сувязі: прэдыкатыўная, каардынацыя, дапасаванне, суразмяшчэнне, прыцягненне. Фармальна выражаная і фармальна не выражаная прэдыкатыўная сувязь» (форма кантролю ведаў: *камп’ютарны тэст*).

Тэма 9 «Вызначэнне немарфалагізаваных членаў сказа. Праблема тэрмінаўжывання (*акалічнаснае азначэнне, азначальнае дапаўненне, дапаўненне з акалічнасным адценнем* і пад.)» (форма кантролю ведаў: *вуснае апытанне*).

ПЕРАЛІК ВЫКАРЫСТАНЫХ СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ

Для кантролю якасці адукацыі па вучэбнай дысцыпліне спецыяльны курс выкарыстоўваюцца наступныя сродкі дыягностыкі:

- тэсты па вывучаемых раздзелах (тэмах);
- вуснае (пісьмовае) апытанне падчас заняткаў;
- пісьмовыя кантрольныя работы;
- камп'ютарныя тэсты;
- адзнака на практычных занятках;
- выніковае тэсціраванне;
- выніковыя формы атэстацыі (экзамен).

МЕТОДЫКА ФАРМІРАВАННЯ ВЫНІКОВАЙ АДЗНАКІ

Выніковая адзнака фарміруецца на аснове 3-ох дакументаў:

1. Правила проведения аттестации (Постановление Министерства образования № 53 от 29 мая 2012 г.).
2. Положение о рейтинговой системе БГУ (ред. 2015 г.)
3. Критерии оценки студентов (10 баллов).

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ
ЎСТАНОВЫ ВЫШЭЙШАЙ АДУКАЦЫІ

Назва вучэбнай дысцыпліны, з якой патрабуецца узгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы па вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала вучэбную праграму (з указаннем даты і нумара пратакола)
1. Методология лингвистических исследований	Тэарэтычнага і славянскага мовазнаўства	няма	Зацвердзіць Пратакол № 8 ад 12.04.2017 г.

ДАПАЎНЕННІ І ЗМЕНЫ ДА ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ
ЎСТАНОВЫ ВЫШЭЙШАЙ АДУКАЦЫІ
на 2018 / 2019 вучэбны год

№№ пп	Дапаўненні і змены	Падстава

Вучэбная праграма перагледжана і адобрана на пасяджэнні кафедры (пратакол № ____ ад ___________ 201_ г.)

Загадчык кафедры

__________________ ________________ __________________
(ступень, званне) (подпіс) (Ініцыялы, прозвішча)

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Дэкан факультэта
__д.ф.н., прафесар__ ________________ __І.С. Роўда_______
(ступень, званне) (подпіс) (Ініцыялы, прозвішча